

Oponentský posudok dizertačnej práce

Názov práce: Ekonomické a sociálne limity užití nepálené hlíny v architektúre. Role vzdelávania
Doktorandka: Ing. arch. Eva Neumayerová
Vedúca práce: doc. Ing. Ivana Žabičková, CSc.
Pracovisko: Fakulta architektúry VUT v Brně, Ústav stavitelství
Oponent: doc. Ing. arch. Henrich Pifko, PhD.

Dizertačná práca Ing. arch. Evy Neumayerovej s názvom „Ekonomické a sociálne limity užití nepálené hlíny v architektúre. Role vzdelávania“ ma zaujala nielen témou, ale aj osobnou zaangažovanosťou a praktickými skúsenosťami autorky či „soft“ prístupom k metodike spracovania. Rozsah prehľadne členenej práce zodpovedá obvyklým štandardom (141 strán s 39 obrázkami a grafmi, 26 strán príloh).

Aktuálnosť témy

Stavanie z nepálenej hlíny je aktuálnou, ale menšinovou témou. Zistenie jeho limitov je základom pre ich prípadné posunutie a autorka sa sústreďuje na to, akú úlohu by mohlo v podpore hlinenej architektúry zohrávať vzdelávanie. Výstupy tejto práce môžu nájsť praktické využitie v rôznych typoch odborného vzdelávania i pri formovaní „obrazu“ hlíny v očiach širokej verejnosti.

Metódy a ciele práce

Témou práce je hľadanie možných ciest podpory rozvoja hlinenej architektúry v Česku, dôraz pritom nie je na technickej stránke (ktorá je už dosť podrobne prebádaná), ale na identifikácii ekonomických a sociokultúrnych limitov stavania z hlíny a na skúmaní možností ich prekonania či posunutia tak, aby sa nepálená hlina využívala vo väčšej miere než doteraz. To je v podstate cieľom práce, zvolené metódy predstavujú pestrú skupinu s dôrazom na analýzy, dotazníkové prieskumy a prípadové štúdie.

Obsah práce a poznámky k nemu

Prehľad súčasného stavu problematiky je spracovaný seriózne, rovnako aj ciele práce. Formulácia hypotéz neumožňuje ich jednoduché potvrdenie či vyvrátenie objektívnymi postupmi, prínos práce môžeme očakávať skôr z odpovedí na výskumné otázky. Pestrosť metód skúmania zodpovedá rôznorodosti čiastkových cieľov práce.

Širšie súvislosti uplatnenia nepálenej hlíny (vlastnosti, história, súčasné globálne súvislosti a vzťah k udržateľnosti) sú spracované primerane. Limity uplatnenia nepálenej hlíny sú už vzťahnuté na české prostredie. Pri ekonomických aspektoch je pozornosť sústredená skôr na dostupnosť, vlastnosti a uplatnenie než na skutočne ekonomické kritériá. Prehľad úlohy legislatívy potvrdzuje komplikácie spôsobené nedostatkom normatívnych podkladov. Významnou súčasťou práce bol prieskum medzi zainteresovanými firmami, potvrdil očakávania (ustálený dopyt, obmedzený trh, vyššia cena).

Skúmanie sociálnych a kultúrnych aspektov overovalo dostupnosť informácií, dotazníkový prieskum pracoval s odbornou i laickou verejnosťou – ukázal záujem, ale zároveň aj pomerne nízku informovanosť. Pri interpretácii jeho výsledkov odporúčam zdržanlivosť, keďže nepracuje s reprezentatívnym ani náhodným súborom respondentov.

Ďalšia kapitola popisuje prístup k nepálenej hline v stredoeurópskom priestore. Zaujímavý popis prípadových štúdií je ukončený stručným prehľadom spoločných základných princípov, obdobne je uzavretý dotazníkový prieskum medzi odborníkmi. Zo všetkých uvedených prieskumov vychádza popis limitov nepálenej hliny.

Podmienky rozvoja používania nepálenej hliny vidí autorka vo výskume a vývoji (prefabrikácia, 3D tlač), normatívnej podpore, vzdelávaní odborníkov a informovaní verejnosti, formuluje základné princípy tohto rozvoja. Pri vymenovaní predností nepálenej hliny mi tu chýbala zmienka o „objektívnych“ výhodách (najmä minimalizácii vplyvov na prostredie), ktoré môžu aj verejnosť inšpirovať a motivovať. Neskôr je však aj toto hľadisko zmienené, pravda, bez exaktných dát. Vízia praktického vzdelávania verejnosti je sympatická, otázne je, nakoľko prispeje k návratu nepálenej hliny do „hlavného prúdu“ stavebníctva (a či niečo také autorka vôbec vidí ako náš cieľ). Uvedené princípy odrážajú súčasný stav hlineného staviteľstva, no zároveň ho podľa mňa konzervujú ako okrajový svojpomocný žánér.

Navrhované princípy vzdelávania odbornej verejnosti reflektujú aktuálne potreby praxe a môžem sa s nimi plne stotožniť. Ich praktické uplatnenie autorka overila na reálnom workshope, jeho popis je uzavretím ťažiskovej časti práce. Oceňujem autorkinu publikačnú činnosť, jej účasť na výskumných projektoch a na príprave viacerých workshopov. Zaujímavým čítaním sú aj niektoré prílohy práce.

Naplnenie cieľov práce

V zhodnotení výsledkov práce autorka deklaruje potvrdenie hypotéz – tu by som uvítal jednoznačnejšiu väzbu na konkrétne výskumné metódy a ich výstupy. Zhrnutie odpovedí na výskumné otázky má charakterizovať naplnenie cieľov práce. S týmito odpoveďami súhlasím, ale v ich formulácii opäť postrádam odkaz na použité metódy vedeckej práce. Môžem však konštatovať, že ciele práce boli naplnené, autorka prináša zaujímavé podnety pre prax a poznatky, ktoré môžu pomôcť pri podpore využitia nepálenej hliny v stavebníctve.

Formálna úprava a jazyková úroveň

K štruktúre práce nemám pripomienky, jazyková úroveň sa mi, rovnako ako grafická úprava, javí veľmi slušná (až na pár preklepov), práca sa príjemne a plynulo číta.

Otázky a odporúčania

Cieľom práce je (na základe vyhodnotenia aktuálneho stavu) navrhnúť riešenia pre rozvoj uplatnenia nepálenej hliny v súdobej architektúre. Čo je autorkinou víziou optimálneho výsledného stavu? Je ňou len lepšie využitie hliny v skromnom rozsahu nadšencov a malých firiem, obdobne ako doteraz, alebo presadenie hliny ako „štandardného“ materiálu pre bežnú výstavbu, s nezanedbateľným vplyvom napr. na CO₂-bilanciu stavebného sektoru? Ak by sme chceli dosiahnuť posun hliny do hlavného prúdu výstavby, na ktoré princípy by sme mali klásť dôraz?

Záver

Predkladaná práca predstavuje ucelený blok poznatkov k aktuálnej a spoločensky dôležitej problematike, doktorandka naplnila deklarované ciele práce. Podľa môjho presvedčenia dizertačná práca spĺňa podmienky §47 ods.4 zákona o vysokých školách 111/1998.

Prácu preto **odporúčam** k obhajobe.

V Bratislave 20. 7. 2022.

doc. Ing. arch. ~~Henrich Pifko~~, PhD.